

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*

The Curriculum Evaluation on Bachelor Degree of Education Social
studies Faculty of Education, Silpakorn University

เพ็ญพนอ พ่วงแพ (Phenphanor Phuangphae)**

ศศิพัชร จำปา (Sasiphat Jampa)**

เอกชัย ภูมิระริน (Akkachai Poomrarueng)**

วสวัตต์ วงศ์พันธุ์เศรษฐ์ (WasawatVongphantuses)**

นันทพร รอดผล (Nanthaporn Rodphon)**

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเมินผลในรูปแบบชิป (CIPP model) ของสตัฟเฟิลบีม (Daniel L.Stufflebeam) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา คณาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาสังคมศึกษา ผู้บริหาร คณะศึกษาศาสตร์ ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาสังคมศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และประเด็นสนทนากลุ่มที่เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตร สาขาวิชาสังคมศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) พบว่า สภาวะแวดล้อมในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร แผนการดำเนินงานของภาควิชามีความเหมาะสม สาขาวิชามีจุดแข็ง คือ ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ของคณาจารย์มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ และจุดอ่อน คือ การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก และบุคลากรสายสนับสนุน มีจำนวนน้อย

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า ปัจจัยนำเข้าในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณสมบัติของผู้เรียน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

(The Curriculum Evaluation on Bachelor Degree of Education Social studies Faculty of Education)

** คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

(Faculty of Education, Silpakorn University)

คุณสมบัติอาจารย์ที่สอน / อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และงบประมาณในการผลิตบัณฑิต

3. ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า กระบวนการในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ได้แก่ ด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การจัดการเรียนการสอน และการให้บริการและการสนับสนุน

4. ด้านผลผลิต (Product) พบว่า ผลผลิตในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งคุณลักษณะของนักศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร, หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต , สังคมศึกษา

Abstract

The purpose of this research aims to evaluate Bachelor of Education program in Social Studies. This research was evaluated by using the CIPP model based on Stufflebeam's decision - making approach. The respondents were lectures and students in Social Studies programs, expert in Social Studies, administrators of Faculty of Education and participants. The instruments used to collect data were interviews and questionnaires. The data were analyzed by descriptive statistics, percentage (%) mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and content analysis. The results included the following

1. Context: the context in general was appropriate at the high level. When each item was considered, it was found that all dimension was appropriate at the high level for example an objects of curriculum, structure and subject matter of curriculum and action plan of curriculum and instruction Department. Highly experienced and expert lecturers were the strength of the section. But weakness was cooperative education between internal and external sectors and a few of supporters.

2. Input: the input was generally appropriate at the high level. When each item was considered, it was found that all dimension was appropriate at the high to the highest level. For example qualifications of students ,properties of lectures/ academic adviser, physical environment, material and facilities, and budget for educational management. 3.Process: the process in general was appropriate at the high level. When each item was considered, it was found that their satisfaction with all of the items at the high to the highest level. for instance

an instructional behaviour of lectures, leaning behaviour of students, the pre-service students teaching practicum experience, leaning management and facilities service.

4. Product: The product in general was highly appropriate. When each item was considered, it was found that their satisfaction with all of the item at the high to the highest level. such as qualification of students, learning outcome, and satisfaction of user in pre-service students.

Key word : Curriculum Evaluation, Bachelor Degree of Education, Social Studies

บทนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ การจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพจะช่วยตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะสงฆ์สังคมแห่งการเรียนรู้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2553 – 2559) ได้กล่าวถึงอุดมศึกษาไทยในช่วงปี 2553 - 2559 ต้องมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเพื่อเป็นแหล่งความรู้ที่ตอบสนอง การแก้ไขปัญหาวิกฤติและชี้้นำการพัฒนาที่ยั่งยืนของชาติและท้องถิ่นโดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและต้องส่งเสริมการพัฒนาประเทศ ให้สามารถแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพผลิตกำลังคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเอง และเพื่อช่วยเหลือสังคมมีคุณธรรมมีความรับผิดชอบและมีสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจรวมทั้งพัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพและผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพ ให้เป็นอาจารย์พัฒนาวิชาชีพอาจารย์ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม มีการจัดการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิต และการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของ ประเทศไทยทั้งนี้โดยอาศัยการบริหารจัดการอุดมศึกษาเชิงรุก (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.2556)

มหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษา มีหน้าที่สอน วิจัย และถ่ายทอดความรู้ให้แก่เยาวชนและผู้เรียนพร้อมๆกัน กับทำหน้าที่รวบรวม สังเคราะห์ วิเคราะห์ สร้างและเผยแพร่ความรู้ ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัย ผลที่สังคมควรได้รับจากมหาวิทยาลัยคือบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถเข้าสู่ชีวิตการทำงาน เป็นพลเมืองที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคม และวัฒนธรรมเป็นอย่างดี ส่วนความรู้และองค์ความรู้ที่เป็นผลผลิตจากมหาวิทยาลัยนอกจากประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางเศรษฐกิจแล้ว ยังจะต้องนำพาสังคมไปสู่ความเป็นอารยประเทศอย่างยั่งยืนอีกด้วย (กลุ่มพัฒนานโยบายอุดมศึกษา สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา,2551) นอกจากนี้มหาวิทยาลัยมีพันธกิจหนึ่งซึ่งมีความสำคัญคือ พันธกิจด้านวิชาการและการเรียนการสอน โดยที่มหาวิทยาลัยต้องมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันประกอบด้วย

การพัฒนาหลักสูตร การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐาน (ศิริชัย กาญจนวาสี.2553) ซึ่งภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยมีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งในบรรดาภารกิจทั้ง 4 ประการนั้น การผลิตบัณฑิต ถือว่าเป็นภารกิจที่มีความสำคัญ และเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชา หลักสูตรการศึกษานั้นควรมีการประเมินผล เพื่อการปรับปรุงผลการดำเนินงานหลักสูตรของหน่วยงานอยู่เสมอ ซึ่งกลยุทธ์การประเมินผลนี้ ถือเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่สำคัญในเรื่องความเป็นเลิศในเกณฑ์คุณภาพการศึกษา (สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย,2545: 16-17) ดังนั้นจึงพบว่า ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาในส่วนของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรกำหนดไว้ว่า ควรมีการประเมินหลักสูตรอย่างน้อยทุกๆหนึ่งรอบของการศึกษาตามหลักสูตร และมีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการต่อไป

การประเมินหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากผู้ใช้หลักสูตรจะประเมินเพื่อพิจารณา ตรวจสอบระบบการบริหารหลักสูตรเพื่อปรับปรุงคุณภาพตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรแล้ว ยังต้องปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2558 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี เพื่อให้หลักสูตรระดับอุดมศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการการอุดมศึกษา,2558)

หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ปัจจุบันได้เปิดดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2555 นับรวมเวลาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 5 ปีการศึกษาแล้ว ทางสาขาวิชาได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องทำการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเพื่อให้ทราบว่า หลักสูตรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่มากนักน้อยเพียงใด ตลอดจนศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะที่มีต่อการดำเนินงานของหลักสูตร โดยเห็นควรให้มีการดำเนินการประเมินหลักสูตรเพื่อศึกษาข้อมูลและนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งยังเป็นภารกิจที่สนองตอบต่อเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558 ที่กำหนดให้มีการประเมินหลักสูตรอย่างน้อยทุก 5 ปี ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ทางสาขาวิชาสังคมศึกษา จึงเห็นควรให้มีการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ดังกล่าว อันจะเป็นขั้นแรกของการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศิลปากร

ขอบเขตการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น

1.1 นักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2– 5 จำนวน 120 คน (เนื่องจาก นักศึกษาดังกล่าวได้ศึกษารายวิชาพื้นฐานของหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว)

1.2 คณาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 6 คน

1.3 ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 4 คน

1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 3 คน

1.5 บุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 36 คน

รูปแบบในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluative Research) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบยึดการตัดสินใจ (Decision-making approach) CIPP model ของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam :1971) โดยประเมินด้านสภาวะแวดล้อม (Context :C) ปัจจัยนำเข้า (Input : I) กระบวนการ (Process : PC) และผลผลิต (Product:PD)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

ชุดที่ 2 สำหรับผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

ชุดที่ 3 สำหรับอาจารย์ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

ชุดที่ 4 สำหรับนักศึกษา ประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

ชุดที่ 5 สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาสังคมศึกษา

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่สร้างจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 2 ชุด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาสังคมศึกษา ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ และอาจารย์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ แผนการดำเนินงานของสาขาวิชา สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และงบประมาณในการผลิตบัณฑิต โดยได้ผ่านการตรวจสอบค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาสังคมศึกษา ซึ่งลักษณะแบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed form) โดยได้ผ่านการตรวจสอบค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) คณะผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิของสาขาวิชา ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ คณาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา นักศึกษาในหลักสูตร และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุญาตกำหนดเวลาสัมภาษณ์ หรือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

2) คณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรตามที่ได้จำแนกไว้ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินผลหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษานี้ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ต่อไปนี้

1. ด้านบริบท สภาพแวดล้อม (Context)

1.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้ทรงคุณวุฒิและคณาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมดี ส่วนนักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.2 โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร ผู้ทรงคุณวุฒิและคณาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่าโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร มีความเหมาะสมดีทั้งรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเอก ส่วนนักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่าโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.3 แผนการดำเนินงานของภาควิชา/สาขาวิชา คณาจารย์ มีความคิดเห็นว่า แผนการดำเนินงานของหลักสูตรควรสนับสนุนให้อาจารย์ในสาขาได้พัฒนาตนเองในด้านการขอตำแหน่งทางวิชาการ การศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการพัฒนาความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศ ส่วนนักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า แผนการดำเนินงานของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.4 จุดแข็ง/จุดอ่อน ของสาขาวิชาสังคมศึกษา คณาจารย์ มีความเห็นว่าสาขาวิชาสังคมศึกษามีจุดแข็ง เช่น ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถของคณาจารย์มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ และจุดอ่อนของสาขาวิชา ได้แก่ ความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ส่วนนักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า จุดแข็ง/จุดอ่อนของสาขาวิชา สังคมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

2.1 คุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือกคณาจารย์ มีความเห็นว่าคุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือกมีความเหมาะสม ส่วนนักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า คุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.2 คุณสมบัติอาจารย์ที่สอน/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ คณาจารย์ มีความเห็นว่า คุณสมบัติอาจารย์ที่สอน / อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการมีความเหมาะสม และเพียงพอในสาขาวิชา อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และให้คำแนะนำทางวิชาการได้อย่างเหมาะสม ส่วนนักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า คุณสมบัติอาจารย์ที่สอน / อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ และคณาจารย์ มีความเห็นที่สอดคล้องกันสามารถสรุปประเด็นต่างๆได้ดังนี้ 1) ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน มีการสำรวจ และมียงบประมาณจากหอสมุดกลางส่งมาคณะ และคณะได้ดำเนินการส่งให้ภาควิชา สาขาวิชา เพื่อดำเนินการในการสั่งซื้อหนังสือ ตำรา เอกสารต่างๆ ให้ทันสมัยต่อไป ต้องการ 2) ด้านห้องคอมพิวเตอร์ ห้องเรียน ห้องประชุม และศูนย์การเรียนรู้ มีการขยายเวลาให้นักศึกษาได้เข้ามาใช้บริการให้มากขึ้น เพื่อรองรับความต้องการของนักศึกษา และ3) ด้านแหล่งเรียนรู้และสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน สำหรับสถานที่ต่างๆในคณะมีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามาใช้การทำงาน การพักผ่อนและการทำกิจกรรมต่างๆของคณะ ส่วนนักศึกษาปัจจุบัน มีความเห็นว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.4 งบประมาณในการผลิตบัณฑิต ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ มีความเห็นว่า งบประมาณในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี คณะเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งในส่วนของการรายวิชาที่มีการระบุไว้ในหลักสูตรและค่าใช้จ่ายในโครงการรายวิชาที่ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่วนนักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า งบประมาณในการผลิตบัณฑิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการ (Process)

3.1 พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน นักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน นักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3.3 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ นักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3.4 การจัดการเรียนการสอน นักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3.5 การให้บริการและการสนับสนุน นักศึกษาปัจจุบันมีความเห็นว่า การให้บริการและการสนับสนุน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิต (Product)

4.1 คุณลักษณะของนักศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะของนักศึกษาปัจจุบันและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยมีเกรดสะสมระหว่าง 2.74-3.87

4.2 ความพึงพอใจของผู้ใช้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า ผู้ใช้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน่วยงานมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อม (Context)

ด้านสภาพแวดล้อมมีทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร แผนการดำเนินงานของภาควิชา/สาขาวิชา และจุดแข็ง/จุดอ่อน ของสาขาวิชาสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากสาขาวิชามีการวางแผนประชุมและมีแผนการดำเนินงานที่ตามแผน สอดคล้องกับภารกิจของมหาวิทยาลัยศิลปากร และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป็นรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดขึ้นได้มีการสะท้อนจุดมุ่งหมายของการศึกษา การคิด การพัฒนา และเป็นไปตามมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกรัณฐกร อินทรบำรุง (2558:707) ทำการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นไปตามมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โครงสร้าง และเนื้อหาสาระของหลักสูตรสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร นอกจากนี้สาขาวิชามีจุดเด่นในเรื่องคณาจารย์มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์วิชาสังคมศึกษา และสาขามีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานต่างๆในสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณาจารย์ในสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ตรงกับสาระทาง

สังคมศึกษา มีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก และมีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาวิชา ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาได้ครบทุกสาระ และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมณฑนา วัฒนธนามและคณะ (2559:1122) ได้ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า สาขามีจุดแข็งคือความรู้ความสามารถของคณาจารย์และหลักสูตรมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม

2. ปัจจัยนำเข้า (Input)

ด้านปัจจัยนำเข้า แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ คุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือก, คุณสมบัติอาจารย์ที่สอน / อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ, สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และงบประมาณในการผลิตบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด คุณสมบัติอาจารย์ที่สอน / อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ เป็นรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้ ประสบการณ์ และมีคุณธรรม จริยธรรมในวิชาชีพครู เข้าใจนักศึกษา คอยช่วยเหลือ แนะนำและปฏิบัติต่อศิษย์อย่างมีเมตตา และเป็นธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัจฉรา ผ่องพิทยา (2538: 78) ทำการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตโปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป (หลังอนุปริญญา) ของวิทยาลัยครูเทพสตรี พบว่า คุณลักษณะของอาจารย์โดยรวมมีความเหมาะสมมาก มีคุณวุฒิตรงกับสาขาหรือรายวิชาที่สอน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสร้อย เลหาพันธ์ (2552: 91-95) ได้ทำการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาพุทธศักราช 2538 พบว่า ปัจจัยเบื้องต้นในการผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาสังคมศึกษา ควรมีอาจารย์ที่มีความรู้หลากหลายสาขาวิชาครอบคลุมขอบข่ายวิชา และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆเป็นรายการที่มีค่าต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนของนักศึกษาที่มีหลากหลายทั้งระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา ทำให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆไม่สะดวกและเพียงพอต่อความต้องการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวชิระ จันทราช (2554:121) ได้ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ควรเพิ่มจำนวนวัสดุอุปกรณ์สำหรับการค้นคว้า เช่น คอมพิวเตอร์ และสิ่งพิมพ์ทางวิชาการให้เพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา

3. กระบวนการ (Process)

ด้านกระบวนการ แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน , พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน, การฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์, การจัดการเรียนการสอน, การให้บริการและการสนับสนุน ผลการวิจัยพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน เป็นรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก อาจารย์ผู้สอนมีการวางแผนการเรียนการสอนล่วงหน้า จัดทำประมวลการสอนตามรายวิชาที่สอน มีเทคนิคและความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เนื้อหาประสบการณ์ต่างๆให้แก่ผู้เรียนได้ดีทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี และการนำความรู้ทางวิชาการไปใช้ปฏิบัติจริงในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ และคณะ (2559:44) ทำการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา พัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรพบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนในหลักสูตรในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีการ

จัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพราะมีวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย มีการเสนอความเห็น ทำให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ดี และสอดคล้องกับคราวเวน (Cravan, 2000) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต และนักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต พบว่า สิ่งที่นักศึกษาให้ความสำคัญ คือ การปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอน ความเอาใจใส่ของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา

4. ผลผลิต (Product)

ด้านผลผลิต ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในคะแนนเฉลี่ย 2.74-3.87 และด้านการปฏิบัติงานในหน่วยงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตที่สาขาวิชาสังคมศึกษาได้จัดทำขึ้นมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้จากผู้ใช้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประเมินนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาสังคมศึกษาว่ามีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของสร้อย เลหาพันธ์ (2552: 91-95) , วชิระ จันทราช (2554:131) อิศเรศ พิพัฒน์มงคลพร (2556:99) กรภัสสร อินทรบำรุง (2558:701) ที่ได้ผลการวิจัยประเมินหลักสูตรในทำนองเดียวกันว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตในระดับมากทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรครั้งต่อไป

1. จากผลการประเมินด้านบริบทของหลักสูตร พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรในปัจจุบันมีความชัดเจน เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา และมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน แต่อย่างไรก็ตามหากจำเป็นต้องมีการปรับหลักสูตร ควรปรับวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความชัดเจนและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และชื่อรายวิชาควรปรับให้สอดคล้องบริบทที่เปลี่ยนไป
2. คุณสมบัติของคณาจารย์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แต่มีข้อจำกัดเรื่องตำแหน่งทางวิชาการ จึงควรส่งเสริมให้ในสาขาวิชาได้จัดทำผลงานทางวิชาการ เพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
3. ควรมีการเพิ่มกระบวนการโดยให้นักศึกษาเลือกเรียนวิชาเลือกตรงกับความต้องการของตนเอง ตามกลุ่มสาระของสังคมศึกษา และควรขยายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนในการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินหลักสูตร ระดับปริญญาตรี สาขา สังคมศึกษา สามารถนำไปวิจัยในสาขาอื่นและมหาวิทยาลัยอื่นได้
2. การประเมินหลักสูตร ควรมีการติดตามผลของนักศึกษาที่จบไปแล้วอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรภัสสร อินทรบำรุง. (2558). “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.”วารสารวิชาการ Veridian E- Journal.ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) : 700-713.
- กลุ่มพัฒนานโยบายอุดมศึกษา สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา. (2551). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551- 2565) .** พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา,สำนักงาน. (2558). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557.** กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- มณฑนา วัฒนถนอม และคณะ. (2559). “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร”วารสารวิชาการ Veridian E- Journal. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) :1117-1128.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ.(2559). “การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร”วารสารวิชาการ Veridian E- Journal.ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม) : 29-47.
- วชิระ จันทราช. (2554). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาอังกฤษ. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2553). **การประเมินหลักสูตร : หลักการและปฏิบัติ .** วารสารวัดผลการศึกษา.16
- สร้อย เลหาพันธ์. (2552). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา 2538 มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). **แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.(2545). **การประเมินผลโครงการศึกษาและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

อิศเรศ พิพัฒน์มงคลพร. (2556). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา.

นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อัจฉรา ผ่องพิทยา. (2538). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป

(หลังอนุปริญญา) วิทยาลัยครูเทพสตรี”. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ภาษาต่างประเทศ

Craven, Annette Elizabeth. (2000). “Assessing the Satisfaction of Masters and Doctoral Students with Their Program in A College of Education,” University of Denver, Colorado.

Stufflebeam, D.L., G.F. Madaus and M.S. Scriven. (1971). **Educational Evaluation and Decision – Making**. Illinois: Peacock Publisher Inc.